

**ვიშნაბრადის ჯგუფის ქვეყნების გაყოფილების
გაწიარება საქართვალის ევროკავშირში
გაწიარების ბზაზე**

მაია ბენია

სტუ დოქტორანტი

ევროკავშირში განევრიანებიდან ინყება თანამედროვე ევროპული ინტეგრაციის პოლიტიკის ახალი გამოწვევები, იგი შეიძლება სინონიმი იყოს თანამედროვე ევროპული და ეკონომიკური ისტორიისა. ევროპასთან ინტეგრაცია არ სრულდება ასოცირების შთანხმებაზე ხელისმონერით, არც სამეზობლო პოლიტიკითა და არც განევრიანებით. ინტეგრაცია პროცესია, რომელიც გრძელდება და საჭიროებს დინამიური კონკურენციული გარემოს ჩამოყალიბებას იმისათვის, რათა რეალური პოზიტიური შედეგები მოიტანოს. ამ მხრივ აუცილებელია როგორც ახალი წევრების, ასევე ევროკავშირის ძველი ქვეყნების მზაობა მხარდაჭერისათვის.

ევროპის პოლიტიკაში 1989 წლის შემდეგ მომხდარმა ცვლილებებმა გახსნა სივრცე მომავალი ევროპისათვის. თანამშრომლობას საფუძვლები ჩაუყარა ცენტრალურ ევროპაში კომუნისტური რეჟიმების სანინაალმდეგო მოძრაობამ. ევროკავშირსა და ვიშნაბრადის ქვეყნებს გააჩნიათ რესურსების დიდი ოდენობა, რაც მათ შეუძლიათ ერთმანეთს შესთავაზონ – ადამიანური, ფინანსური, ცოდაზე დაფუძნებული და ფიზიკური რესურსები. იგი სასარგებლო იქნება მონაწილე ქვეყნებისათვის და ამასთანავე მნიშვნელოვან მოდელს წარმოადგენს არამართო დასავლეთ ბალკანეთის ქვეყნებისათვის, არამედ სამხრეთ კავკასიისთვისაც.

ტერმინი - „ვიშნაბრადის ჯგუფი“ აღნიშნავს ცენტრალური ევროპის ოთხი ქვეყნის: ჩეხეთის, პოლონეთის, სლოვაკეთისა და უნგრეთის ალიანსს. ქვეყანათა თანამშრომლობის ამ ფორმის მიზანი რეგიონალური თანამშრომლობის გაღრმავება და

ევროინტეგრაციის პროცესების გაძლიერებაა. სუბრეგიონალურმა თანამშრომლობამ, რომელსაც საფუძველი 1991 წლის 15 თებერვალს უნგრეთის ქ. ვიშეგრადში, ჩეხოსლოვაკიის პრეზიდენტის ვაცლავ ჰაველის ინიციატივით ჩაეყარა, ევროკავშირთან ინტეგრაციის წარმატებული მაგალითი შექმნა.

ვიშეგრადის ქვეყნების მსგავსად, ევროინტეგრაციის პროცესები პრიორიტეტულია აღმოსავლეთ ევროპის მოსაზღვრე სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებისათვის. სამხრეთ კავკასიის ქვეყნები ესწრაფვიან თავიანთი საზოგადოებების ეკონომიკური და სოციალური ტრანსფორმაციის წარმატებით დასრულებას, ევროკავშირის კანონმდებლობასთან ჰარმონიზაციასა და ამ გზით ევროკავშირის წევრობას. როგორც ცნობილია, 2009 წლის 7 მაისს ევროკავშირმა აღმოსავლეთ ევროპის ექვს ქვეყანას (სომხეთი, საქართველო, აზერბაიჯანი, ბელორუსი, მოლდოვა, უკრაინა) თანამშრომლობის ახალი ფორმა - აღმოსავლეთის პარტნიორობა (**Eastern Partnership**) შესთავაზა. „აღმოსავლეთ პარტნიორობა“ არის არა ევროკავშირში გაწევრიანების პერსპექტივის ალტერნატივა, არამედ ის ხელს უწყობს პარტნიორი ქვეყნების ევროკავშირში უფრო ღრმა ინტეგრაციას და მონაწილე ქვეყნებს სთავაზობს სოციალური და ეკონომიკური რეფორმების გატარებაში დახმარებას. ვიშეგრადის ქვეყნების თანამშრომლობის გამოცდილება და ევროკავშირთან ინტეგრაციის ცალკეული ასპექტები სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებისათვის მნიშვნელოვან და გასათვალისწინებელ მაგალითს წარმოადგენს.

ვიშეგრადის თანამშრომლობა ევროპის ერთ-ერთი ყველაზე ეფექტური ქვერეგიონალური თანამშრომლობის სტრუქტურაა, რომელიც ჩამოყალიბდა 1989 წლის პოლიტიკური ცვლილებების შემდგომ. ამ კავშირის ჩამოყალიბების მიზეზი ნაწილობრივ გამომდინარეობს ცენტრალური ევროპის რეგიონის განხვავებულობისაგან დანარჩენ ევროპასთან შედარებით, რომელსაც საკუთარი იდენტობა და დინამიზმი გააჩნია, რასაც განსაკუთრებული ღირებულება შემოაქვს საერთაშორისო

არენაზე. ინტერესის ძირითადი სფერო გახდა ევროკავშირთან ეკონომიკური ინტეგრაცია. ევროპული ინტეგრაცია ორიენტირებული იყო ამ ქვეყნებზე, რომლებმაც გადაწყვიტეს დემოკრატიის ფორმირებისა და საბაზრო ეკონომიკის პროცესების დაწყება. გაფართოების მეხუთე ტალღა სიმბოლურად საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ მალევე დაიწყო, როდესაც ევროკავშირმა განაცხადა, რომ ის მიიღებდა აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებს თავის ოჯახში. 2004 წელს გაფართოების ძირითად მიზეზს წარმოადგენდა ევროპის აღმოსავლეთ ნაწილში კომუნისტური რეჟიმების დამხობის შემდეგ ევროპის გაერთიანების საოცნებო ამოცანა, რომელიც გააუქმებდა მე-20 საუკუნის მეორე ნახევრიდან არსებულ ევროპის აღმოსავლეთ-დასავლეთად დაყოფას. გაფართოებების წინა ტალღებისაგან განსახვავებით, რომელიც დაყოფილი ევროპის კონტექსტში მიმდინარეობდა, 2004 წლის გაფართოების ტალღა პირველად შეეხო ევროპის ხელახალი გაერთიანების საკითხს. რეუნიფიკაცია მიზნად ისახავდა ევროპაში მცხოვრები ხალხებისათვის თავი მოეყარა კონსტიტუციურ ჩარჩოში, რომელიც მათ სტიმულს მისცემდა მშვიდობისა და სტაბილურობის გარემოში ერთობლივი მუშაობისათვის. გაფართოების მეხუთე ეტაპი ისტორიული და უპრეცედენტო იყო ევროკავშირის ისტორიაში, მან შექმნა შესაძლებლობები კონტინენტზე მშვიდობიანი ინტეგრაციის შემდგომი პროცესების მხარდაჭერისათვის. ასოცირების ხელშეკრულებები ვიშეგრადის ქვეყნებთან 1991 წელს გაფორმდა, და ასევე ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის 10 ქვეყანასთან. ევროპის ხელშეკრულებებმა შექმნა საფუძველი ევროკავშირისა და კანდიდატი ქვეყნებისათვის მოეხდინათ ეკონომიკური, პოლიტიკური, სოციალური და კულტურული დაახლოება. თანამშრომლობის სფერო მოიცავდა პოლიტიკურ თანამშრომლობას, ხელსაყრელ სავაჭრო ურთიერთობებს, ეკონომიკურ საქმიანობასა და კულტურულ თანამშრომლობას. ევროპის ხელშეკრულებები წარმოადგენდა პოლიტიკურ და ეკონომიკურ შანსს და ორმხრივად იქნა ხელმოწერილი, ეს ხელ-

შეკრულებები თითოეული კანდიდატი ქვეყნის საჭიროებებზე იყო მორგებული, თუმცა, ამავდროულად მოიცავდა საერთო პოლიტიკურ, ეკონომიკურ და კომერციულ ამოცანებს და ქმნიდა რეფორმების განხორციელების ჩარჩოს. გაფართოებას უფრო ღია მსოფლიო ვაჭრობამდე მიყავს მონაწილე ქვეყნები.

1993 წ.კოპენჰაგენში კევროპის საბჭომ განსაზღვრა ეკონომიკური, პოლიტიკური და სამართლებრივი კრიტერიუმები აპლიკანტებისათვის. თითოეულ წევრ სახელმწიფოს უნდა მოამზადებინა ევროკავშირის კანონმდებლობის განხორციელების სტრატეგია, რისთვისაც მათ მიეცათ ფინანსური დახმარება ევროკავშირის ფონდებიდან.

ვიშეგრადის ჯგუფის წევრმა ყველა კანდიდატმა ქვეყანამ მნიშვნელოვან პროგრესს მიაღწია საბაზრო ეკონომიკაზე გადასასვლელად კომუნისტური სავაჭრო ბლოკის დაშლის შემდეგ. 1997 წ. დეკემბრის ლუქსემბურგის სამიტზე დაიწყო გაფართოების პროცესი და ღია მოლაპარაკებები კანდიდატი ქვეყნების პირველ ჯგუფთან, ე.წ. „ლუქსემბურგის ქვეყნებთან“. ვიშეგრადის ჯგუფის ქვეყნებიდან მოლაპარაკებები დაიწყო ყველა ქვეყანასთან სლოვაკეთის გარდა. კომისიამ გამოყო 100 მლნ ევროს ბიუჯეტი აღნიშნული პროცესისათვის, ვინაიდან კანდიდატი ქვეყნები აწყდებოდნენ ტექნიკურ და პრაქტიკულ სირთულეებს გარდამავალ პერიოდში; გარდამავალი პერიოდი 6-დან 12 წლამდე გრძელდებოდა. ერთადერთი ქვეყანა, რომელიც არ იქნა ჩართული ე.წ. „ლუქსემბურგის ქვეყნებში“ სლოვაკეთი გახლდათ. სლოვაკეთის მთავარი ამოცანა იყო შესულიყო ევროკავშირში ვიშეგრადის ჯგუფის პარტნიორებთან ერთად და ეს მრავალი მიზეზით იყო განპირობებული. პოლიტიკური ინტერესების გარდა, ეს ძირითადად გამომდინარეობდა სურვილით გამოყენებულიყო ჩეხეთისა და სლოვაკეთის საბაჟო კავშირის უპირატესობა მანამ, სანამ მოხდებოდა ევროკავშირის ჰარმონიზებულ რეჟიმში ინტეგრაცია სლოვაკეთ-შენგენის ზონის საზღვარზე მეზობელ ქვეყნებთან ერთად და გაძლიერებულიყო რეგიონებს შორის სასაზღვრო

თანამშრომლობა. 1999 წ. ჰელსინკის ევროპის საბჭოს სამიტზე, წევრმა ქვეყნებმა გადაწყვიტეს დაეწყოთ მეორე ჯგუფის ქვეყნების განევრიანების პროცესი: ბულგარეთი, ლატვია, ლიტვა, მალტა, რუმინეთი და სლოვაკეთი – ე.წ. „ჰელსინკის ქვეყნები“. 12 კანდიდატი ქვეყნიდან მოლაპარაკებები 10-თან დასრულდა 2002 წ. კოპენჰაგენის სამიტზე. თითქმის 10 წლის განმავლობაში დასრულდა ისტორიული ციკლი „კოპენჰაგენიდან კოპენჰაგენამდე“.

ვიშეგრადის ქვეყნები ევროკავშირში განევრიანდნენ 2004 წლის მაისში ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის 6 სხვა ქვეყანასთან ერთად (კვიპროსი, ესტონეთი, ლატვია, ლიტვა, მალტა, სლოვენია) – ეს იყო ყველაზე მაღალი რიცხვი, რომელიც შეუერთდა ევროკავშირს. ეს მოვლენა ორიენტირებული იყო ეკონომიკური და მონეტარული კავშირის დასრულებაზე – წინა გაფართოებებთან შედარებით, რომელიც ორიენტირებული იყო საბაჟო კავშირსა და საერთო ბაზრის ჩამოყალიბებაზე.

ვიშეგრადის ქვეყნების ევროკავშირში განევრიანება რთული გამოდგა. განევრიანებით ევროკავშირის ღია ბაზარმა ამ ქვეყნებს უფრო მეტი შესაძლებლობები მისცა და გაჭრობა ევროკავშირის ქვეყნებთან 90-იან წლებთან შედარებით გასამმაგდა. ძირითადი და მნიშვნელოვანი გამოწვევა ამ ქვეყნებისათვის იყო ევროკავშირში მომზადებული განევრიანება, კონკურენტულუნარიანობის გაზრდა ევროკავშირში შესვლამდე, ამისათვის მათ უნდა გამოეყენებინათ ევროკავშირის დახმარებს ფონდი, რომელიც სოლიდარობის პრინციპზე იყო დაფუძნებული. ევროკავშირის ეს მთავარი პრინციპი მოიცავს ეკონომიკურად ძალზე განვითარებული ევროკავშირის წევრი ქვეყნების სოლიდარობას ნაკლებად განვითარებული წევრი სახელმწიფოების მიმართ. ამ პრინციპის გამო, ევროკავშირის იმ ქვეყნების დახმარება, სადაც საშუალო მთლიანი შიდა პროდუქტი ერთ სულ მოსახლეზე ევროკავშირის მაჩვენებლებზე დაბალი იყო და რომელსაც ვიშეგრადის ქვეყნებიც წარმოადგენდნენ. მაგრამ, ამგვარი შესვლა უფრო ძვირადღირებულია და ევრო-

კავშირისა და წევრი სახელმწიფოებისაგან მოითხოვს უფრო მეტ რესურსებსა და გარდაქმნის პერიოდს. „დიფერენციაციის პრინციპმა“, შესაძლებლობა მისცა თითოეულ კანდიდატ ქვეყანას ეწარმოებინათ მოლაპარაკებები მათ ტრანზიტულ პერიოდებზე. ევროკავშირის მიდგომა უნიფიცირებული იყო. ტრანზიტული პერიოდები ძირითადად სოფლის მეურნეობისა და ადამიანების თავისუფალი გადაადგილების სფეროებში იქნა შეთანხმებული. ტრანზიტული პერიოდები, ან შეზღუდვები ახალი წევრი სახელმწიფოებისათვის, მათ შორის ვიშეგრადის ჯგუფისათვის, ეხებოდა შრომის თავისუფალ მოძრაობას. შრომის ბაზრებთან დაკავშირებით, ე.წ. „2+3+2“ მოწყობა იყო მთავარი მოთხოვნა ევროკავშირის 15 წევრისაგან. საერთო ტრანზიტული პერიოდი მაქსიმუმ შვიდი წლისათვის დაყოფილ იქნა ცალკეულ ფაზებთან („2+3+2“ ფორმულა). წევრ სახელმწიფოებს შეუძლიათ გაახანგძლივონ საკუთარი ეროვნული ღონისძიებები მეორე ფაზის პერიოდში კიდევ სამი წლით, რაც უნდა შეატყობინონ კომისიას პირველი ფაზის დასასრულს. შეზღუდვები ნესით უნდა დასრულდეს მეორე ფაზაშივე, თუმცა წევრ სახელმწიფოს შეზღუდვები მესამე ბოლო ფაზის განმავლობაში კიდევ ორი წლით შეუძლია გააგრძელოს, ეს უნდა მოხდეს კომისიის ინფორმირების საფუძველზე შრომითი ბაზრის სერიოზული რყევების ან ასეთი მოსალოდნელობის პირობებში. საქართველომაც უნდა გამოიყენოს ეს გამოცდილება და ინდივიდუალობის პრინციპით უნდა გაიხანგრძლივოს გარდამავალი პერიოდები, რათა მცირე მეწარმეები არ დაიჩაგრონ და ჩაყენებული იქნან ჯანსაღი კონკურენციის პირობებში, შეძლონ ევროკავშირის სტანდარტებსი შესაბამისი პროდუქციის წარმოება ექსპორტზე გასასვლელად.

ევროკავშირმა ფინანსური დახმარების განევა ვიშეგრადის ჯგუფისთვის განწერიანებამდე დაიწყო. 1999 წ. ევროპის საბჭომ გამოყო 75მლრდ ევრო გაფართოების წინარე და გაფართოების პერიოდისათვის. განწერიანების წინარე სტრატეგიისათვის წელიწადში 3.72 მლრდ ევრო გამოიყო. 2002 წ.

კოპენჰაგენში ევროპის საბჭომ მიიღო 40.9 მლრდ ევროს დახმარების პორტფელი 10 კანდიდატი ქვეყნისათვის, რომელიც 2004-2006 წწ პერიოდს მოიცავდა. ხარჯების ვალდებულებები კანდიდატი ქვეყნების სასარგებლოდ შეადგენდა 37.5 მლრდ ევროს, რომელიც პირველ რიგში, სოფლის მეურნეობის საერთო პოლიტიკისათვის (9.8 მლრდ ევრო) და შიდა პოლიტიკისათვის გამოიყო (4.2 მლრდ ევრო). ფინანსური გაფართოების პირდაპირი ხარჯი განსაზღვრული იყო ევროკავშირის შიგნით ბიუჯეტის ხარჯების ზედა ზღვრის ფარგლებში მთლიანი ეროვნული შემოსავლის 1.27 %.

ევროკავშირის გაფართოება გლობალიზაციის განსაკუთრებულ შემთხვევას წარმოადგენს. გაფართოებამ თან მოიტანა სამართლებრივი სიცხადე და ინსტიტუციონალური სტაბილურობა და გააუქმა ევროკავშირის შიგნით არსებული სავაჭრო ბარიერები. შედეგად, პირდაპირი უცხოური ინვესტიციის დიდი ოდენობით შედინებამ, ძირითადად ევროკავშირის ძველი წევრი სახელმწიფოებისაგან, მნიშვნელოვნად გაზარდა ტექნოლოგიური კონტენტი და ახალი წევრი ქვეყნების ექსპორტის კალათის პროდუქციის ხარისხი. აღნიშნულმა შესაძლებლობამისცა ახალ წევრ ქვეყნებს თითქმის გაეორმაგებინათ მათი გლობალური ექსპორტის ბაზრის წვლილი 1999 და 2007 წლებს შორის.

დიდძალი უცხოური პირდაპირი ინვესტიციების შემოდინებამ გააძლიერა ეკონომიკური რესტრუქტურიზაცია, ზრდა და ეფექტური შიდა ფინანსური სექტორის გაფართოება, შესაფერისი მაკრო პოლიტიკა და სავაჭრო ღიაობა. ერთ-ერთი ყველაზე მთავარი ინვესტორი ახალ წევრ სახელმწიფოებში იყო გერმანია. გერმანული უცხოური პირდაპირი ინვესტიციების 1/3 ახალ წევრ ქვეყნებში ჩეხეთის რესპუბლიკაზე მოდიოდა, უნგრეთის წილი 29% იყო, პოლონეთის 24%, სლოვაკეთის 10%. დიდი ოდენობის კაპიტალის შემოდინებამ შეამცირა შიდა დანაზოგების ბარიერები კაპიტალის აკუმულირებაზე და შესაძლებელი გახდა, რომ ინვესტიციებმა მნიშვნელოვნად გაუსწრეს

დანაზოგებს. ახალი ქვეყნების ევროკავშირში ინტეგრაციის შედეგად, ევროკავშირი შესაძლოა განვიხილოთ როგორც მიმზიდველი ადგილი ინვესტირებისათვის და ამან შესაძლოა, წესების დაახლოება გამოიწვიოს მთელი მსოფლიოს მასშტაბით.

ევროკავშირის ხელშეკრულებაში დეკლარირებულია რომ წევრი ქვეყნების პოლიტიკა უნდა იქნეს მიმართული ერთიანი ვალუტის შემოღებისაკენ, როდესაც წევრი სახელმწიფო შეასრულებს აუცილებელ პირობებს. ქვეყნებს არა აქვს შესაძლებლობა უარი თქვან ეკონომიკური და მონეტარული კავშირის მოთხოვნების განხორციელებაზე, როგორც ეს შეუძლიათ გააკეთონ დანიასა და გაერთიანებულ სამეფოს. ეს ორი ქვეყანა მოქმედებს 2 პროტოკოლის საფუძველზე, რომელიც ხელშეკრულებას თან ერთვის. ისინი თავად წყვეტენ აპირებენ თუ არა საკუთარი პოლიტიკის მონეტარული კავშირისაკენ წარმართვას, მიიღებენ თუ არა ევროს, როდესაც ისინი შეასრულებენ პირობებს. ევროზონაში გაფართოების პროგრესთან დაკავშირებით, ახალ წევრ სახელმწიფოებს სხვადასხვა ამოსავალი ნერტილები ჰქონდათ და სხვადასხვა სტრატეგიები მოარგეს საკუთარ შესაძლებლობებსა და საჭიროებებს. არ არსებობს ერთიანი, ოპტიმალური გზა ევროსაკენ, რომელიც შეიძლება გამოვლინდეს და რეკომენდირებული იყოს ყველა ქვეყნისათვის ყველა დროში. ზოგიერთმა ქვეყანამ მნიშვნელოვანი პროგრესი განიცადა, რამაც მათ შესაძლებლობა მისცა შეერთებოდნენ ევროზონას, სხვებმა უფრო ნაკლებ პროგრესს მიაღწიეს და უკუსვლებიც ჰქონდათ. პოლონეთმა და ჩეხეთის რესპუბლიკამ ევროს მიღებისას უფრო მეტი სიფრთხილე გამოიჩინეს. პოლონეთმა მხოლოდ 2008 წელს გამოაცხადა ევროზონისათვის 2012 წელს შეერთების თარიღი და შეასრულა კიდევ ეს დათქმა. ჩეხეთის რესპუბლიკამ ეს უკანასკნელი 2009-2010 წლებისათვის გადაიტანა და ამის მიზეზი ფისკალური კონსოლიდაციის გაჭიანურება იყო. ვიშეგრადის ქვეყნებს შორის შიდა ვაჭრობის სფეროს არსებობის გამო, ევროს შემოღება შესაძლებელს გახდის სრულად იქნას მიღებული ერთიანი ბაზ-

რის სარგებელი. თუმცა ჩეხეთი და უნგრეთი ეწინააღმდეგება ევროს შემოღებას და ინარჩუნებს ეროვნულ ვალუტას დღემდე. ამასთანავე, აღსანიშნავია, რომ ქვეყნები ევროზონის კრიზისის გათვალისწინებით იღებენ გადაწყვეტილებას.

ევროს მიღება გავლენას ახდენს ეკონომიკური მაჩვენებელზე მთელი რიგი მაკროეკონომიკური და მიკროეკონომიკური არხებით. ეს მოიცავს სტაბილურობაზე ორიენტირებული მაკროეკონომიკური ჩარჩოს მიღებას, ლიკვიდური ბაზრების ხელმისაწვდომობას, უფრო მეტ ვაჭრობასა და უცხოურ პირდაპირ ინვესტიციას, ტრანზაქციების დაბალ ხარჯებსა და გაზრდილ კონკურენციას.

ახალმა წევრმა ქვეყნებმა მნიშვნელოვან პროგრესს მიაღწიეს სტრუქტურული რეფორმების განხორციელების თვალსაზრისით. განვერიანების პერიოდში მათ გარდაქმნეს საკუთარი ეკონომიკები ცენტრალური დაგეგმარების მოდელიდან ბაზარზე დაფუძნებულ მოდელზე. ეს გაფართოების პროცესის მთავარი პოზიტიური მახასიათებელია. ვიშეგრადის ქვეყნებს შორის ყველაზე საუკეთესო ეკონომიკური ინდიკატორები ევროკავშირის წევრი ქვეყნებიდან სლოვაკეთს აქვს. უფრო მოკრძალებული გაუმჯობესება აქვს პოლონეთს და ჩეხეთის რესპუბლიკას. უნგრეთს არანაირი გაუმჯობესება არ აქვს ევროკავშირ 15-ის საშუალო მაჩვენებელთან შედარებით და მისი დაახლოების პროცესი გაყინულია. ნაპრალი ევროკავშირ 15-სა და ახალ წევრებს შორის განსაკუთრებით იგრძნობა გლობალური ტექნოლოგიების ნაკლებობაში.

რაც შეეხება შრომით ბაზრებს, რაც ჩვენი მოსახლეობისათვის დღესდღეობით ძალზე აქტუალურია, გაფართოების მეხუთე ტალღასთან დაკავშირებით პრობლემატურ საკითხს წარმოადგენდა შრომითი ბაზრების ეფექტი შრომითი ძალების თავისუფალი გადაადგილების გამო. ევროკავშირ-15-ის ქვეყნებმა დროებითი შეზღუდვები დაანესეს მათ შრომით ბაზრებზე ახალი წევრი ქვეყნებიდან მუშაკთა ნაკადის შემოღინებაზე. მხოლოდ სამმა ქვეყანამ, გაერთიანებულმა სამეფომ, ირლანდი-

ამ და შედეგთმა სრულად გახსნეს საკუთარი შრომითი ბაზრები 2004 წლის მაისში. უმუშევრობის დონემ მკვეთრად დაიწია 2000 წლიდან 2007 წლებს შორის. 2007 წელს უმუშევრობის დონე დაცა 7.6%-ით, რაც 2003 წლის მაჩვენებელთან შედარებით 5%-ით ნაკლები იყო. შემცირება შეეხო ვიშეგრადის ყველა ქვეყანას, განსაკუთრებით პოლონეთს (სადაც შემცირება 10% იყო 9.7%-მდე), სლოვაკეთში (6% კლება 11.1%-მდე), ჩეხეთის რესპუბლიკაში (3.4 პროცენტისანი კლება 11.2 პროცენტამდე).

2003 წელს წევრს სახელმწიფოებს უფლება მიეცათ დროებით შეეზღუდათ თავიანთ სამუშაო ბაზრებზე მუშაკთა თავისუფალი გადაადგილება იმ წევრი ქვეყნებიდან, რომლებიც ევროკავშირის 2004 წელს შეუერთდნენ (გამონაკლისს წარმოადგენდნენ მალტა და კვიპროსი)“. ბრიტანეთმა მიიღო ევროკავშირის შიგნით გადაადგილებულთა თითქმის 1/3, შემდეგ ადგილზეა ესპანეთი (18%) და ირლანდია (10%). პოლონელების თითქმის 60% გაერთიანებულ სამეფოს მიაშურა, მეორე ადგილზე ირლანდია (17%) და გერმანია (11%). სლოვაკი მუშაკების 55% გაერთიანებულ სამეფოს მიაშურა, 21% ჩეხეთის რესპუბლიკას და 11%-მა ირლანდიას. ჩეხეთის რესპუბლიკამ და უნგრეთმა უფრო დაბალი დონის შიდა მობილურობა გამოამჟღავნეს, რომელიც უფრო ნაკლებია ან ტოლია ევროკავშირ-15-ის წევრი სახელმწიფოების ანალოგიური მაჩვენებლისა. მიგრაციამ შედეგად მოიტანა შრომითი რესურსების ხელახალი გადანაწილება ქვეყნებს შორის 2004 წლის ევროკავშირის გაფართოების პროცესის შედეგად, რომელმაც უკვე მოიტანა მნიშვნელოვანი ეკონომიკური სარგებელი გაფართოებული ევროკავშირისათვის. 2004 წლის განვერიანების ქვეყნებისათვის დადგენილი გარდამავალი ინსტუმენტების შესაბამისად, შეზღუდვები 2009 წელს მოიხსნა. მუშაკთა გადაადგილების თავისუფლება ევროკავშირის კანონმდებლობის მიხედვით ერთ-ერთი ძირითადი თავისუფლებაა. ევროპის მრავალი მოქალაქისათვის, განსაკუთრებით ახალ წევრ ქვეყნებში, გადაადგილების და მუშაობის თავისუფლება სხვა ევროპულ ქვეყანაში

იქცა მძლავრ და პოზიტიურ სიმბოლოდ იმისა, თუ რას შეიძლება ნიშნავდეს ევროპა ინდივიდისათვის. ამ თვალსაზრისით საქართველოსთვის ძალიან მნიშვნელოვანია დადგენილი რეგულაციების შესრულება, რათა დავაჩქაროთ უვიზო მიმოსვლის რეჟიმის ამოქმედება.

ევროკავშირი მნიშვნელოვანი სავაჭრო პარტნიორია საქართველოსთვისაც. (დაახლოებით 400 მილიონი აშშ დოლარის ექსპორტი და 2 მილიარდი აშშ დოლარის იმპორტი). კრიზისის გაღრმავებისა და რეცესიის შემთხვევაში ეს უარყოფითად აისახება ვაჭრობაზე. თუ ევროპელი მომხმარებლების მსყიდველუნარიანობა დაიკლებს, შედეგად, შეიძლება ქართული პროდუქციის ექსპორტიორები დაზარალდნენ. აგრეთვე მნიშვნელოვანია ევროზონის კრიზისის გავლენა საქართველოში შემოდინებულ პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების ოდენობაზე. საქართველოში შემოსული კაპიტალი წარმოადგენს ეკონომიკის ზრდისა და დასაქმების მნიშვნელოვან წინაპირობას. ევროპაში რეცესიის დაწყების შემთხვევაში, მოსალოდნელია, რომ კერძო კაპიტალმა დაიწყოს უფრო სტაბილური და უსაფრთხო საინვესტიციო გარემოს ძიება. ამ მხრივ ძალზედ მნიშვნელოვანია მაკროეკონომიკური სტაბილურობა, რომელსაც საქართველომ ბოლო წლებში მიაღწია – ისევე როგორც ლიბერალური ეკონომიკური გარემო, დაგეგმილი საგადასახადო განაკვეთების შემცირება და საკრედიტო რეგულაციებში პოზიციების გაუმჯობესება. ყოველივე ამან, შეიძლება, პოზიტიური როლი ითამაშოს და ეკონომიკური რეცესიის პირობებში, ხელი შეუწყოს საქართველოში თავისუფალი კაპიტალის შემოდინებას.

ევროზონის კრიზისით აიხსნება ასევე დსთ-სა და შავი ზღვის ეკონომიკური თანამშრომლობის (BSEC) ქვეყნებში ექსპორტის ზრდის აღმავალი ტემპის შენელება 2009 წლის შემდეგ. საბანკო დაფინანსება ევროზონაში 2012 წლის პირველ კვარტალში შეწყდა, რამაც რიგ განვითარებულ ქვეყნებში დაკრედიტების პირობების გაუარესება გამოიწვია. ამან, თავის მხრივ, იმოქმედა კაპიტალის ნაკადების შედინებაზე გარდამა-

ვალი და განვითარებადი ეკონომიკის ქვეყნებში, მათ შორის დსთ-ისა და BSEC-ის ქვეყნებში, რამაც შედეგად ბევრი გარდამავალი ბაზრის ვალუტის მნიშვნელოვანი გაუფასურება მოიტანა. მიუხედავად იმისა, რომ ბრაზილიაში, რუსეთში, ინდოეთსა და ჩინეთში ექსპორტის წილის ზრდამ ევროკავშირში ექსპორტის მნიშვნელობა შეამცირა, ევროკავშირი მაინც ერთ-ერთ უმსხვილეს სავაჭრო პარტნიორად რჩება დაბალი, საშუალოზე დაბალი და საშუალო შემოსავლის მქონე ქვეყნებისათვის. ახალი პროდუქციისა და ახალი ბაზრების მოძიების გარეშე, საქართველოს საექსპორტო პოტენციალის პერსპექტივაზე საუბარი რთულია. ამიტომ მთავრობის მთავარი ძალისხმევა არა ერთ რომელიმე ბაზარზე და ერთ რომელიმე პროდუქციაზე მიბმისკენ, არამედ მათი მაქსიმალური დივერსიფიკაციისკენ უნდა იყოს მიმართული. აუცილებელია სხვადასხვა ქვეყნის ეკონომიკური პოლიტიკისა და გაუმჯობესების სტრატეგიის შესწავლა საქართველოს კონტექსტში, რათა მათი გამოყენება საქართველოს ექსპორტის გაზრდისთვის მოხდეს.

ახალ წევრ ქვეყნებს შეეძლოთ გამოეყენებინათ ევროკავშირის ფინანსური დახმარება როგორც ევროკავშირის წევრობამდე, ასევე ევროკავშირში გაწევრიანების შემდეგ და მიეღოთ სარგებელი ევროკავშირის სოლიდარობის პრინციპებზე დაყდნობით, რომელსაც შედეგად ევროკავშირის ფონდების ტრანსფერი მოჰქონდა. ევროკავშირში სრული გაწევრიანება მოითხოვს ახალი წევრი სახელმწიფოებისაგან მონეტარულ კავშირში გაწევრიანებასაც. ეს მოვალეობა სლოვაკეთმა შეასრულა და ვიშეგრადის სხვა ქვეყნები ცდილობენ მიაღწიონ ნომინალურ დაახლოებას და საკუთარი პოზიტიური ეკონომიკური შედეგების გაძლიერებას.

ამ ფონზე 2014 წლის 27 ივნისს დაგეგმილი „ასოცირების შეთანხმების“ ხელმოწერა საქართველოს ახალ პერსპექტივებს უხსნის. განხორცილებული რეფორმები სრულად შეესაბამება საქართველოს, როგორც ევროკავშირის ასოცირებული პარტნიორის, სტატუსს: საქართველოს არ მოეთხოვება ევრო-

კავშირის სრული კანონმდებლობის მიღება. საქართველომ კანონთა მხოლოდ ის ნაწილი უნდა მიიღოს, რომელიც ხელს შეუწყობს ქვეყნის განვითარებას უახლოეს წლებში. რეფორმები ეფუძნება იმ საერთაშორისო სტანდარტებს, რომელიც საქართველომ უკვე აღიარა სხვადასხვა საერთაშორისო ორგანიზაციაში (მაგ. მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაცია) განეწესებოდათ თუ შესაბამის საერთაშორისო კონვენციის ხელის მოწერით. ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცეში ინტეგრაცია მიზნად ისახავს ამ მიღწევებზე დაყრდნობით, სიღრმისეულად შეუწყოს ხელი განვითარებას, მაგალითად, წარმოებისა და ექსპორტის მოცულობის ზრდის მეშვეობით. 2011-2013 წლებში საქართველომ უკვე ისარგებლა ევროკავშირის 180 მილიონი ევროს ოდენობის დახმარებით, რომელიც შესაბამისი რეფორმების განხორციელების ხელშეწყობას მოხმარდა. 2013-2017 წლებში კვლავ დაგეგმილია დახმარების გამოყოფა ამ რეფორმების ხელშეწყობად. სხვა დონორებმაც დაიწყეს ამ პროცესისთვის დახმარების გამოყოფა (მაგ. ევროპის საინვესტიციო ბანკი, მსოფლიო ბანკი).

დასასრულს, შეიძლება ითქვას, რომ ახალ წევრ ქვეყნებში ინტეგრაციის პროცესის ძირითად უპირატესობას ვაჭრობის ღიაობა, უცხოური პირდაპირი ინვესტიციები და ძლიერი დემოკრატიის მშენებლობისათვის აუცილებელი ინსტიტუციონალური ჩარჩოს გაუმჯობესება წარმოადგენს. ყოველივე ამან შედეგად უნდა მოიტანოს პროდუქტიულობის ზრდის დაჩქარება, რომელიც წარმოადგენს საფუძველს ცხოვრების დონის საგრძნობი გაზრდისათვის.

ლიტერატურა

1. Bellamy, R., Warleigh, A. (eds.). (2001). *Citizenship and Governance in the European Union*. London: Continuum.
2. Delanty, G. Rumford, Ch. (2005). *Rethinking Europe. Social theory and the implications of Europeanization*. London and New York: Routledge.

3. Tomas Kavaliauskas Transformations in Central Europe between 1989 and 2012: Geopolitical, Cultural, and Socioeconomic Shifts, 2012

4. Peter Bielik et al. Economics, Social Policy and Citizenship in the European Union. Nitra 2010, Slovak University of Agriculture European Commission. Composite papers. 1997. Reports on Progress towards accession by each of the candidate countries. Available at:

http://ec.europa.eu/enlargement/archives/pdf/key_documents/1998/composite_en.pdf

<http://www.ata-sac.org/index.php?cmd>

<http://visegradinsight.eu/>

5. Peter Bielik et al. Economics, Social Policy and Citizenship in the European Union. Nitra 2010, Slovak University of Agriculture.

SHARING EXPERIENCE OF THE THE VISEGRAD GROUP COUNTRIES TO GEORGIA ON THE WAY OF GETTING A MEMBERSHIP FOR EUROPEAN UNION

Maia Benia

GTU Doctorant

Resume

The Visegrad Group (also known as the “Visegrad Four” or simply “V4”) reflects the efforts of the countries of the Central European region to work together in a number of fields of common interest within the all-European integration. The Czech Republic, Hungary, Poland and Slovakia have always been part of a single civilization sharing cultural and intellectual values and common roots in diverse religious traditions, which they wish to preserve and further strengthen.